

AGDER REGIONAL THEATRE. PHOTO: AUDUN ROSSVOLL

FROM CONCLUDING HEARING IN CASE 92/15 – DISTRICT 49 BY FLUX MANÖVER AND TROND ARNTZEN, KRISTIANSAND KUNSTHALL, 2015. PHOTO: SYNNE REICHELT FØRELAND

FROM "THORA DOLVEN BALKE. VON HINTEN DURCH DIE BRUST INS AUGE", KRISTIANSAND KUNSTHALL, 2015. PHOTO: TOR SIMEN ULSTEIN

TAMAR GUIMARÃES, *A MAN CALLED LOVE*, 2008. FROM "TAMAR GUIMARÃES. THE FLORISTS FROM BEYOND THE GRAVE", SØRLANDETS KUNSTMUSEUM, 2015. PHOTO: LEIF GABRIELSEN / SØRLANDETS KUNSTMUSEUM

FROM "ARRIVALS" BY KUNSTITUSJON, KRISTIANSAND KUNSTHALL, 2015. PHOTO: KUNSTITUSJON

KRISTIANSAND 2015: UTGRAVNINGER OG OVERGIVELSER EXCAVATIONS AND SURRENDERS

JAN FREUCHEN

I Kristiansand Kunsthalls luftige lokaler sto det i begynnelsen av året en broket ansamling to meter høye pappmasjéfigurer, nakne, armveivende og knelende i en komisk spagat mellom Kjell Erik Killi Olsens og Paul McCarthys skulpturelle metoder. Skulpturgruppen «Overgivelses» av Per Kristian Nygård åpnet tilfeldigvis tre dager etter Charlie Hebdo-angrepet i Paris og markerte årets forvirrede begynnelse. Kunsthallen, som er byens mest vitale og interessante visningsrom, fulgte opp vårhalvåret med flere gode utstillinger. I Thora Dolven Balke og Linn Pedersens separatutstillinger ble fotografiske teknikker kombinert med skulpturelle uttrykk i velregisserte installasjoner, mens Espen Dietrichson, Lars Morell og Anders Sletvold Moes utstilling var dominert av presise verk i grafiske gråskalaer. I sitt Mark Dion-inspirerte prosjekt «Arrivals» ba kunstnerkollektivet Kunsttustusjon folk om å være med å samle inn plastrester i kystområdene, og de kunne etter noen intensive dager invitere til visning av en samtidssarkeologisk Moby Dick av skrukorker, emballasje, skosåler og alt slags annet rask som gjerne begynner på poly- og slutter med -eten, -amid, -karbonat og slikt.

Senere på året foretok kommunen sitt eget arkeologiske prosjekt da det ble besluttet å bygge et enormt parkeringshus under torget: Brosteinene som dekket den tidligere gravplassen ved Domkirken, ble løftet til side og eksponerte knokler og kranier gjemt i byens sandholdige fundament. Gladreportasjer fulgte i lokalavisen der utgravere og offisielle personer sto smilende med sine oldemødres kranier i hendene. Hårtufser, som visstnok bevares særs godt i sandholdig jord, blafret som *tumbleweed* gjennom handlegata og videre bort til Sørlandets Kunstmuseum der Tomás Saracenos

At the turn of the year, Kristiansand Kunsthall hosted a motley collection of two-metre high papier-mâché statues whose naked, arm-waving and genuflecting antics achieved a comical cross-over between the sculptural methods of Kjell Erik Killi Olsen and Paul McCarthy. As chance would have it, Per Kristian Nygård's sculptural group "Overgivelses" (Surrenders) went on display just three days after the Charlie Hebdo attack in Paris, thus the start of the year still more bewildering. As Kristiansand's most vibrant and interesting space, Kunsthall filled the remainder of its spring season with further memorable offerings. The solo shows by Thora Dolven Balke and Linn Pedersen combined photographic techniques with sculptural inventions in carefully orchestrated installations, while Espen Dietrichson, Lars Morell and Anders Sletvold Moe put on parallel solo exhibitions dominated by works that explored the greyscale. For their Mark Dion-inspired project "Arrivals", the artist collective Kunsttustusjon asked members of the public to help them collect plastic waste along the coast. After a few days of intense work, they were ready to welcome people to a contemporary archaeological Moby Dick of screw caps, packaging, shoe soles and all kinds of other rubbish made from materials that usually start with poly- and end with -thene, -amide, -carbonate or the like.

Later in the year the municipal council commissioned an archaeological project of its own, following a decision to build a huge underground carpark beneath the city's central square. The paving slabs that covered the former cathedral graveyard were lifted aside, exposing bones and skulls that had long been hidden in the town's sandy soil. Breezy reports followed in the local newspaper illustrated with pictures of smiling helpers and official figures clasping the skulls of their great-grandmothers. Tufts of hair, which apparently remains well preserved in sandy soil, wafted down the high street like tumbleweed, some of it even getting as far as Sørlandet Art Museum, where the project room happened to be hosting Tomás Saraceno's scaled-up replica of a spider's web. Based on digital scans of the web of a black widow, this intricate, ethereal, architectural structure consisted of 8,000 elastic threads joined together using 28,000 knots.

In 2015 the museum celebrated its twentieth anniversary with an exhibition of work by several dozen local artists. It also showed Alfredo Jaar's 22 *Women*, which literally shone the spotlight on small photo portraits of unsung female activists, and Tamar Guimarães's video installations, featuring subjective interpretations of various historical events.

At the town's new landmark building, Kilden (which now sports a kind of "hat" in the form of a shed-like growth on the roof), the musicals seem never to leave the stage – while the city's independent theatre companies and musicians cast yearning glances at the now vacated Agder Teater building. A decision was taken long ago to demolish this elegant brutalist pile, so that the site could be sold to one of the city's many entrepreneurs. Constructed in 1976 and embellished with a 340m2 brickwork relief by the artist Henrik Finne (1898–1992), the building was originally a striking and welcome addition to a cityscape dominated by historical quaintness and generic commercial spaces. Fortunately (and despite the obfuscations of the regional office for cultural heritage) a majority of councillors ultimately voted to preserve the theatre – largely thanks to the efforts of a campaign group set up to fight this cause. When the theatre went on the market shortly before Christmas, it was the council's own real estate office – an outfit known by the less than reassuring acronym KNAS (= crunch) that put

FROM "PER KRISTIAN NYGÅRD. OVERGIVELSER" (SURRENDERS), KRISTIANSAND KUNSTHALL, 2015. PHOTO: PER KRISTIAN NYGÅRD

FROM "LINN PEDERSEN. FRØKOST I DET GRØNNE" (LUNCH ON THE GRASS), KRISTIANSAND KUNSTHALL, 2015. PHOTO: TOR SIMEN ULSTEIN

FROM "TOMÁS SARACENO. 14 BILLIONS (WORKING TITLE)", SØRLANDETS KUNSTMUSEUM, 2015. PHOTO: LEIF GABRIELSEN / SØRLANDETS KUNSTMUSEUM

ODD TANDBERG, COMPOSITION, 1955. COURTESY OF NICOLAI TANGEN COLLECTION

FROM THE EXCAVATIONS IN KRISTIANSAND'S CITY CENTRE IN 2015. PHOTO: KJETIL REITE, FÆDRELANDSVENNER

oppskalerte kopi av et edderkoppnett la beslag på byggets prosjekttrom. Med en struktur basert på digitale skanninger av en sort enkes spinn, ble 8000 elastiske tråder sammenføyet med 28 000 knuter til en intrikat og luftig arkitektonisk konstruksjon. Museet, som i 2015 feiret sin tjuendeårsdag med en jubileumstusstilling bestående av noen dusin lokale kunstnere, viste også Alfredo Jaars 22 *Women*, hvor lyskastere strålte mot små fotografiske portretter av ubesungede kvinnelige aktivister og Tamar Guimaraes videoinstallasjoner med subjektive fortolkninger av ulike historiske hendelser.

På byens signalbygg, Kilden (som i år også har fått seg en slags «hatt» i form av en brakkeliknende klynge på taket), ruller musikkalene friksjonsfritt året rundt – og byens alternative scenekunstnere og musikere har sett med lengselsfullt blikk på den tomme, gamle bygningen til Agder Teater. Det var lenge vedtatt å rive dette elegante brutalistiske bygget for å selge tomten til en av byens mange entreprenører. Med sitt 340 kvadratmeter store mursteinsrelieff av Henrik Finne (1898–1992) dannet bygningen fra 1976 et slående og sårt tiltrengt innslag i et bybilde preget av det pittoreske historiske og det generisk handelsaktige. Lykkeligvis ble det (på tross av byantikvarens forvirrede utydelighet) sikret politisk flertall for bevaring av teateret – mye takket være langvarig innsats fra en aksjonsgruppe etablert for saken. Da teateret ble lagt ut for salg før jul, var det byens eget eiendomsselskap med det lite tillitvekkende navnet KNAS som vant budrunden – uten at forutsetningen om å fylle bygningsmassen med et relevant kulturelt innhold kan sies å være tilfredsstillende oppfylt i anbudet. Den avsluttende delen av denne farsepregede saksbehandlingen, *Sluttbehandling Sak 92/15 – Kvartal 49*, ble for øvrig fremført som «scenisk lesning» på Kunsthallen, bearbeidet av Trond Arntzen og regissert av Ida Fugli/Flux Manøver – der både Kafka og Fleksnes hadde kunnet nikke gjenkjennende og stryke seg ettertenksomt på sine respektive haker.

Det ville for øvrig ha vært litt av et paradoks å destruere Finnes modernistiske relieff samtidig med at en gave med stilistisk beslektede kunstnere ble applauderende mottatt: Den londonbaserte finansmannen og samleren Nicolai Tangen annonserte på vårparten at han ville donere hele sin kunstsamling (med vekt på norske modernister som Johs. Rian, Gunnar S. Gundersen, Rolf Nesch, Reidar Aulie og Odd Tandberg) til Kristiansand by. Samlingen ser ut til å være godt sammensatt og kunstfaglig sterk, og har en anslått verdi på 150 millioner kroner. I skrivende stund står striden om den fremtidige lokaliseringen av samlingen, der givener selv har sett seg ut Kildens høyeste og funksjonalistiske nabo: en silo fra 1935 tegnet av ingen andre enn Arne Korsmo. Uavhengig av om dette blir dens hjem, vil samlingen etter all sannsynlighet dele tak med byens kunstmuseum i et fremtidig, felles bygg.

Senhøstes leste Terje Dragseth gestikulerende fra sitt seneste langdikt *Jeg skriver språket* på Aladdin Kulturhus, og demonstrerte overbevisende den språklige maskinens forunderlige egenskap til å fremkalle skred av bilder i tilhørernes hoder. Siden kom vind, regn og slaps, diffuse brilleglass og våte tær i gråmelerte ragsokker. Med lutende rygg slentret vi gjennom myriader av kors, granbar og nyanskaffede plastprodukter, inn i januar's snødraperte overgivelser.

in the winning bid – although the stipulation that the buyer's tender should include a viable plan for extensive use of the building in the service of culture was hardly met. Incidentally, the document that resulted from this farcical purchase procedure, *Sluttbehandling Sak 92/15 – Kvartal 49* (Concluding Hearing in Case 92/15 – District 49), was presented as a "staged reading" at the Kunsthall. Adapted by Trond Arntzen and directed by Ida Fugli / Flux Manøver, the performance would have had both Kafka and Tony Hancock nodding knowingly and stroking their respective chins in wonder, if only they had been there.

It would certainly have been a bit inconsistent to destroy Finne's modernist relief while simultaneously accepting a major gift of stylistically similar artworks to general applause. In the spring, the London-based financier and collector Nicolai Tangen announced his intention to donate his entire art collection (with an emphasis on Norwegian modernists such as Johannes Rian, Gunnar S. Gundersen, Rolf Nesch, Reidar Aulie and Odd Tandberg) to the city of Kristiansand. Evidently well balanced and artistically strong, the collection is estimated to be worth around 150 million NOK. At present the dispute is about where the collection should be housed. Tangen himself has set his sights on Kilden's lofty, functionalist neighbour: a 1935 silo designed by none other than Arne Korsmo, Norway's leading exponent of the international architectural style. In all probability, however, the collection will end up under the same roof as the city's art museum in some single, yet-to-be-planned building.

In late autumn, to an accompaniment of gestulations, Terje Dragseth read from his latest long poem *Jeg skriver språket* (I Write the Language) at Aladdin Kulturhus, demonstrating

convincingly the wondrous capacity of the human linguistic machinery to evoke torrents of images in the listener's head. Then came the wind, rain and slush, foggy glasses and wet toes in thick socks. With hunched shoulders we picked our way through the accumulations of crosses, evergreen cuttings and accumulated plastic products, for another surrender – to a snow-covered January.